

**Mesura de govern per a la
transformació de l'avinguda Diagonal**
(tram comprès entre les places Francesc Macià i les Glòries)

Regidoria d'Urbanisme, Infraestructures i Habitatge,

setembre del 2008

Plenari del Consell Municipal, de 26 de setembre de 2008

Mesura de govern per a la transformació de l'avinguda Diagonal (tram comprès entre les places Francesc Macià i les Glòries)

Antecedents

Cerdà, en el seu Pla del 1859, va plantejar el centre de la nova Barcelona a la plaça de les Glòries sobre la base de tres vies principals: Gran Via, Meridiana i Diagonal. Aquesta, comença al mar i creua tota la quadrícula de l'Eixample. Es desenvolupa íntegrament dins el terme municipal, però té un valor territorial de lligam del pla de Barcelona amb el corredor del Maresme i amb la vall del Llobregat.

La Diagonal és el carrer més llarg de la ciutat de Barcelona (11 km), i ja en la proposta de Cerdà és la via més singular; la Diagonal creua de manera obliqua tota la trama de l'Eixample, i connecta la cota més baixa al costat del mar amb el punt més alt de la plana de Barcelona, amb el pendent més suau i amb una amplada de 50 metres.

Aquesta Diagonal, dibuixada d'una sola traça el 1859, va aconseguir creuar el Poblenou el 1999, i va arribar al mar l'any 2004. Es va dibuixar amb voluntat d'homogeneïtat de la ciutat, de connectivitat, però, això sí, amb un caràcter plural. Ha estat i és, com la resta de la ciutat, un element viu i en transformació contínua.

En el tram entre les Glòries i Francesc Macià, de 3,8 km, s'ha anat intensificant la dimensió de via col·lectora de trànsit rodat, sobretot durant la segona meitat del segle XX, i sobrepassa altres funcions que l'espai urbà també ha de satisfer i que té una gran importància per millorar la qualitat de vida dels ciutadans.

Estat de la qüestió

En l'actualitat, aquest tram de la Diagonal s'ha convertit en un col·lector de vehicles, uns quaranta mil per sentit. Aquests vehicles conviuen amb els taxis i els autobusos. Avui dia, set línies de bus regular de TMB utilitzen aquest tram de la Diagonal entre Francesc Macià i les Glòries.

El 1992 la reducció de la intensitat del trànsit pel centre de la ciutat per l'efecte de la construcció de les rondes va possibilitar un seguit d'intervencions dins la trama urbana orientades a la millora de l'espai públic. Entre altres, l'ampliació de les voreres del carrer d'Aragó o la pacificació de la Meridiana. Darrerament, la posada en servei de l'Àrea Verda ha permès reduir el trànsit privat a la part central de la ciutat, a la vegada que ens ha dotat d'un nou instrument de regulació de la mobilitat.

Instruments com aquest i altres de relacionats amb la millora de l'eficiència del transport públic, ens permeten abordar una modificació d'aquest tram de la Diagonal orientada a una millora important de la qualitat d'un espai urbà que usen tant els veïns més propers com la resta de ciutadans. Barcelona ha de recuperar un espai per al passeig i el lleure. Volem recuperar la funció que la Diagonal va tenir originàriament al Pla Cerdà com a gran espai estructurador de l'Eixample. I volem dur a terme aquesta transformació mantenint la identitat, el caràcter de la Diagonal.

L'estructura viària central de la nostra ciutat, formada per la trama ortogonal de carrers de l'Eixample, té capacitat per absorbir una part del trànsit privat que actualment utilitza l'avinguda Diagonal com a via de penetració a la ciutat. Però les oportunitats de millora del transport públic que es deriven d'una transformació com la que es proposa són tan grans que faran que el descens del trànsit privat sigui encara més important.

El govern municipal ha verificat la viabilitat tècnica d'aquesta proposta, però hi ha diversos aspectes que requeriran més concreció i verificació abans de

presentar uns projectes que hauran de ser el resultat del debat públic i d'un procés participatiu exemplar.

La Diagonal és, avui dia, una realitat indestruïble que representa la ciutat de Barcelona. La seva configuració marca i dona ritme a la ciutat. El pas del mar a la muntanya i el seu transcurs per gran part de l'Eixample fan de la Diagonal un punt comú a l'imaginari de tots els barcelonins i les barcelonines.

Creació de l'Oficina de Projecte Diagonal

Com s'ha explicat, el Govern municipal ha decidit posar en marxa el procés de convertir l'avinguda Diagonal en el passeig de la Diagonal, és a dir, alterar una de les funcions bàsiques que actualment compleix la Diagonal (col·lector de trànsit privat) i reforçar-ne i prioritzar-ne altres que, tot i ser-hi presents, en l'actualitat resulten clarament afectades per l'impacte del trànsit. Ens referim, evidentment, als vianants i les bicicletes i a les diverses modalitats de transport públic. En definitiva, convertir la Diagonal en un lloc de trobada i d'intercanvi.

El Projecte de la Diagonal es basa en l'esforç de reconeixement i manteniment del caràcter i dels valors ambientals de l'avinguda. No es tracta de la recuperació literal dels elements definidors, sinó d'entendre el conjunt com un espai públic determinat per la complexitat geomètrica del traçat de l'Eixample i perfectament definit pels edificis existents.

Com a projecte d'espai públic, s'ha de reafirmar en la força dels elements d'urbanització que donen coherència als valors d'axialitat, continuïtat i unitat, i ha de dominar, amb un criteri morfològic propi, la lògica sectorial dels diversos sistemes: funcionals, infraestructurals, estilístics, de gestió, etc., no sempre coherents entre ells, que intervenen en l'espai urbà. La complexitat, formal i funcional, resultant és el reflex dels valors urbans associats a la idea de centre que en un lloc com aquest s'ha de reconèixer i potenciar com a fil conductor del projecte.

El Projecte de la Diagonal ha de resoldre el tractament de l'espai públic del nou passeig, definint els diversos espais destinats als vianants, als diversos sistemes de transport públic, a l'ús de la bicicleta, al trànsit privat de proximitat i de servei, i a la resta d'usos urbans i relacionals. Ha d'incorporar una proposta de qualificació formal de l'espai, amb especial atenció al tractament de la vegetació, als elements de mobiliari urbà i a l'ordenació del subsòl i la seva relació amb la superfície. Es tracta d'un projecte que s'ha de concebre de manera unitària i no com una simple addició de requeriments parcials especialitzats. Ha de ser un projecte en què la visió arquitectònica i paisatgística del conjunt ens permeti reconèixer la imatge i el caràcter que tots reconeixem en l'actualitat, malgrat les modificacions que s'hi acabin introduint.

Es tracta, per tant, d'un projecte complex en què s'ha d'integrar les demandes d'un espai públic de gran qualitat, les demandes de mobilitat, els requeriments tecnològics i funcionals dels sistemes de transport i l'ordenació del subsòl i les infraestructures subterrànies.

El desenvolupament del projecte

Es procedirà immediatament a la constitució d'una oficina del Projecte Diagonal al Departament d'Arquitectura i Projectes Urbans, dins el Sector d'Urbanisme. En aquesta Oficina del Projecte Diagonal s'integraran els arquitectes responsables del projecte i els tècnics municipals en les àrees d'infraestructures, mobilitat, parcs i jardins, i medi ambient. L'Oficina del Projecte Diagonal estarà dirigida per l'arquitecte en cap sota la direcció política del quart tinent d'alcalde i de l'alcalde.

Les propostes i solucions que formuli l'Oficina del Projecte Diagonal seran analitzades i informades periòdicament per la Comissió d'Arquitectura, constituïda per Decret de l'Alcaldia amb data 3 d'abril de 2008, ampliada amb la directora dels Serveis Tècnics del Districte de l'Eixample, dos representants del COAC i un de cadascuna de les escoles d'arquitectura. Aquesta comissió podrà sol·licitar l'opinió d'experts de diversos àmbits tant nacionals com internacionals.

En el termini de nou mesos, l'Oficina del Projecte Diagonal haurà de formular una proposta d'ordenació del passeig de la Diagonal i de les possibles variants que serviran de base per al procés participatiu, que ha de permetre informar detalladament sobre les variants que s'hagin plantejat, així com obrir els canals de participació que assegurin la màxima difusió perquè els barcelonins i les barcelonines puguin aportar suggeriments i opinions.

Procés de participació

El procés participatiu es basarà en les tres grans fases que s'estableixen als articles 22 i 23 de les normes reguladores de la participació ciutadana:

- 1) Fase d'informació i comunicació
- 2) Fase d'aportacions ciutadanes
- 3) Fase de devolució

Fase d'informació i comunicació

S'informa el conjunt de la ciutadania desenvolupant un ampli procés d'informació i comunicació per tots els canals disponibles perquè es disposi de la màxima informació del projecte i de les seves variants.

Els objectius fonamentals són donar a conèixer el projecte i el procés participatiu i incentivar la participació ciutadana.

Fase d'aportacions ciutadanes

Els ciutadans i les ciutadanes i les associacions poden formular les aportacions que creguin convenientes. L'Ajuntament posa a la seva disposició tots els canals i mecanismes participatius per fomentar la participació i permetre als ciutadans i les ciutadanes expressar suggeriments i valoracions. En aquesta fase l'Ajuntament vol consultar, escoltar i rebre les

aportacions, els suggeriments i les valoracions amb la voluntat d'incorporar-ne el màxim nombre possible al projecte. En aquest context caldrà decidir el model de consulta ciutadana que s'utilitzarà.

Fase de devolució

L'Ajuntament es compromet a donar resposta a totes les aportacions ciutadanes, principalment a través dels mateixos canals que hagin utilitzat els ciutadans i les ciutadanes per fer les seves propostes.

Aquesta fase culminarà amb l'audiència pública en la qual es presentarà la memòria participativa del procés, document que recull totes les accions i fases dutes a terme, i un informe valoratiu dels suggeriments presentats pels ciutadans i les ciutadanes.

Per garantir el correcte desenvolupament dels objectius del procés es proposarà la creació d'un grup impulsor format per deu membres:

Un representant de cadascun dels grups polítics presents al consistori (5)

Cinc representants d'entitats i associacions dels diversos àmbits inclosos a la transformació

El grup impulsor detallarà i presentarà les accions i els canals previstos per aconseguir els objectius esmentats a les fases del procés.

Conclusions

Es tracta de convertir l'avinguda Diagonal en un veritable passeig. I per fer-ho és imprescindible, com s'ha dit, actuar sobre la mobilitat —reduir el trànsit privat i potenciar el transport públic— i millorar la qualitat de l'espai urbà. Actuant en superfície, però també en el subsòl, implementant noves xarxes d'infraestructures (serveis i aparcaments).

Es tracta de prioritzar els moviments dels vianants, el transport públic (bus, tramvia i taxi) i la bicicleta, i la convivència de tots plegats, i aprofitar per resoldre problemes com ara l'aparcament subterrani o un transport públic eficient que vagi de punta a punta. Establir zones de càrrega i descàrrega i potenciar els usos urbans com ara el comerç i els espais de relacions.

Es tracta de donar continuïtat al passeig de Gràcia, tant cap a llevant com cap a ponent. Un gran passeig que reculli l'ambient de rambla Catalunya, la qualitat i el prestigi del passeig de Gràcia i el tradicional caràcter de la Diagonal actual.

Es tracta de construir la ciutat on tots somiem viure. És per això que aquest projecte requerirà un procés en què ciutadanes i ciutadans, entitats professionals, cíviques i socials, institucions i grups polítics participin en el debat per concretar un espai pròpiament barceloní.

Tenim, al centre de la ciutat, davant dels nostres ulls, la clau del futur de Barcelona. Recuperar la Diagonal, reformar-la, serà la millor reactivació econòmica, social i ciutadana.